

Laven *Fellhanera duplex* ny for Norge og Fennoskandia

Tor Tønsberg

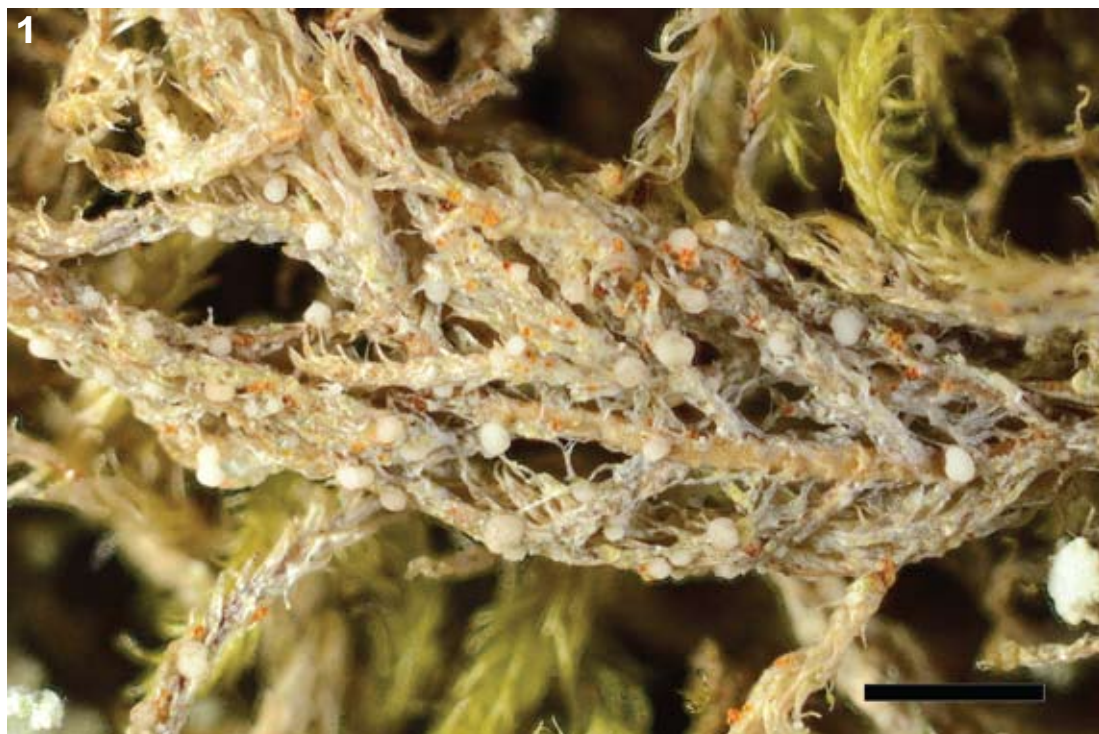
Tønsberg, T. 2016. Laven *Fellhanera duplex* ny for Norge og Fennoskandia. *Blyttia* 74: 267-268. The lichen *Fellhanera duplex* new to Norway and Fennoscandia.

Fellhanera duplex was recently found new to Fennoscandia in Bergen, Norway. It grew on mossy trunks of *Alnus glutinosa* near a small stream in a SE-facing slope with scattered, deciduous trees.

Tor Tønsberg, Naturhistorisk avdeling, Universitetsmuseet, Universitetet i Bergen, Allégaten 41, PB 7800, NO-5020 Bergen tor.tonsberg@uib.no

På Dyngeland i Bergen ble det nylig samlet en moseboende skorpelav med ørsmå, nesten hvite apothecier. Ved mikroskopering viste det seg at den tilhørte slekten *Fellhanera* og at arten var *F. duplex* Coppins & Aptroot. Siden *Fellhanera duplex* ikke er tidligere kjent fra Fennoskandia (se lavdatabasene

Norsk Lavdatabase <http://nhm2.uio.no/lav/web/index.html> og Santesson's Checklist of Fennoscandian Lichen-forming and Lichenicolous Fungi <http://www.evolutionsmuseet.uu.se/databaser/santesson.html>), er funnet omtalt nedenfor.

Figur 1. *Fellhanera duplex*. Del av Tønsberg 46251 (BG). Foto: Einar Timdal 2016. *Fellhanera duplex*. Part of Tønsberg 46251 (BG).

Fellhanera

En omtale av skorpelavslekten *Fellhanera* og dens seks arter i Storbritannia og Irland gis av Aptroot et al. (2009). Nok en art finnes i Tyskland (Wirth et al. 2013), men den er steril (ikke kjent med apothecier (fruktlegemer). Med unntak av *F. duplex* har alle fertile arter 8 tverrsepterte, minst 10 µm lange sporer i ascus (sporesekken). *Fellhanera duplex* utmerker seg ved å ha 16–24 sporer i sporesekene, samt svært små (opp til 4(–5) µm lange) og enkle (usepterte) sporer (se også Coppins & Aptroot (2008: 369)). Blant artene kjent fra det geografiske området nevnt ovenfor (Storbritannia med Irland, Tyskland og Fennoskandia) skiller altså *F. duplex* seg ut og er en lett bestemmelig art. Slekten har fra før to representanter i Norge, *F. bouteillei*, som er en av få norske lavarter som kan vokse på barnåler (og er en såkalt bladboende lav) og *F. subtilis* som først og fremst vokser på kvister av blåbær *Vaccinium myrtillus*.

Fellhanera duplex er en liten og uanselig skorpelav. En god lupe kan være nødvendig for å få øye på den i felt.

Det norske materialet

På Dyngeland vokste den på flettemose *Hypnum cupressiforme* på stammer av svartor *Alnus glutinosa*. Materialet ble samlet rundt 1,5–2 m opp på stammene. Mose med *Fellhanera* var tydelig blekere (blekt brun-hvit til hvit) enn mose uten (figur 1). Slik avfarget (ikke grønn) mose er lett å se og kan tas som et hint om at det er verdt å ta fram lupal! Materialet er meget rikt fertilt (figur 1). Apotheciene er opp til 0,25 mm i diameter. Sporene ble målt til 3,5–5(–6) × 2–2,5 µm.

Assosierte lavarter (til stede på mosen i det

innsamlete materialet) var begerlav *Cladonia* sp. (mest basalskjell), mellavene *Lepraria finkii* og *L. rigidula*, muslinglav *Normandina pulchella*, grå fargelav *Parmelia saxatilis* og koralltorvlav *Placynthiella icmalea*.

Fellhanera duplex var ansett for å være endemisk for (ha en utbredelse begrenset til) Storbritannia, med forekomster i Wales og Skotland (Coppins & Aptroot 2008, Aptroot et al. 2009). Den angis her som ny for Norge og Fennoskandia.

Innsamlete eksemplarer

Norway, Hordaland, Bergen, Dyngeland, NNW of farm Øvre Dyngeland, just E of stream, 60.32718°N 5.38994°E, MGRS: 32V LM 00698 93307, WGS84, alt.: 120–125 m, on *Hypnum cupressiforme* on sunny side of trunk of *Alnus glutinosa* near stream in shallow valley in SE-facing slope, 9 May 2016, T. Tønberg 46251 (BG); som foregående, men: 60.32760°N 5.38906°E, 32V LM 00652 93357, alt.: 135 m, T. Tønberg 46255 (BG).

Takk

Takk til Einar Timdal, Universitetet i Oslo, som har tatt bildet og til Bjørn Moe, Universitetet i Bergen, som var kjentmann på Dyngeland.

Kilder

- Aptroot, A., Sérusiaux, E., Edwards, B. & Coppins B.J. 2009. *Fellhanera Vězda* (1986). I *The lichens of Great Britain and Ireland* (C.W. Smith, A. Aptroot, B. J. Coppins, A. Fletcher, O.L. Gilbert, P.W. James & P.A. Wolseley, red.): pp 398–401. British Lichen Society, Department of Botany, The Natural History Museum. London.
- Coppins, B. J., & Aptroot, A. 2008. New species and combinations in The Lichens of the British Isles. *Lichenologist* 40(5): 363–374.
- Wirth, V., M. Hauck & M. Schultz. 2013. *Die Flechten Deutschlands*. Band 2. Eugen Ulmer KG, Stuttgart.

NORSK BOTANISK FORENING

Bladet fra munnen

Dette er siste side i undertegnede redaktørs 75. utgave av bladet, og som på mange arbeidsplasser er det jubilaranten som må stå for kaka. Så jeg byr på en virtuell kake til min kjære redaksjon og forfattere – og alle våre kjære lesere. Og så forventes det vel at man sier noe.

Nitten årganger minus ett dobbelnummer i 2000 bliir syttifem stykker. Ingen av mine forgjengere nådde opp i nitten årganger, men sammenlikningen er heller ikke rettfærdig, da de alle sammen hadde vervet på ubetalt basis, som en slags frivillig plikt

overfor miljøet og foreningen ved siden av deres vitenskapelige arbeid. Redaktøroppgavene gikk på en mer eller mindre avtalt rundgang innen miljøet, men de var også mer begrenset – de omfattet ikke den tekniske editeringen og produksjonen av bladet. NBF hadde da en avtale med Universitetsforlaget, som sto for selve produksjonen.

Overgangen til en betalt redaktør ble for NBFs del starten på en overgang til det moderne, spesialiserte organisasjonslivet. Etterhvert har det blitt flere ansatte. Vi er på det nåværende tidspunkt fire stykker, og først i år har en av oss, daglig leder Honorata, nådd opp i full stilling – riktignok halvde-